

Oponentní posudek

Příspěvek politiky soudržnosti Evropské unie ke zmírňování změny klimatu

(PhDr. Ing. Michal Nekvasil, školitel Prof. Bedřich Moldan)

Po formální stránce práce splňuje obvyklé požadavky na disertační práci – rozsah je přiměřený tématu (123 stran, 23 obrázků a 14 tabulek), doktorand excerpoval přiměřené množství pramenné literatury, k tomu správně využil citační aparát. Práce je přehledně členěna do šesti kapitol.

Autor si vybral velmi důležité téma (politiku, konkrétně politiku soudržnosti) a rozhodl se zkoumat, zdali tento klíčový politický nástroj EU nějak přispívá k jednomu z nejdůležitějších globálních problémů – změně klimatu. Základním cílem této politiky je – již od samého počátku – zmírňování rozdílů v životní úrovni jednotlivých regionů EU a o posilování hospodářské a sociální soudržnosti a solidarity mezi členskými státy. To však již nejsou jediné cíle a v současnosti je jedním z jejích cílů také přispívat ke zmírňování změny klimatu.

Hodnocení vlivu (dopadů, účinnosti apod.) politik je velmi potřebné téma – je dobré vědět, zdali politici řídí svěřený subjekt (město, stát, EU) dobře. Zároveň je to však téma mimořádně náročné. Jednak metodicky, jednak v rovině dat, která jsou pro hodnocení obvykle nutná. To se do určité míry projevilo i v této práci, i když se autorovi nakonec podařilo získat zajímavé výsledky.

Práce je členěna do 6 kapitol – úvod, politika soudržnosti, změna klimatu, indikátory, vliv politiky soudržnosti na klima, závěry. Vzhledem k obtížnosti tématu (hodnocení vlivu politik) považuji za velmi důležitou rešerši. Ta má přinést zjištění, jaké jsou v této oblasti možnosti, jak politiky hodnotí jiní autoři, jaké výsledky již byly získány apod. V tomto ohledu je pro mě kapitola 1.2 (Výzkum, literatura a současný stav poznání v této oblasti) zklamáním. Autor se zabýval zdroji, které hodnotily politiku soudržnosti a jinými zdroji, které se zabývaly hodnocením změny klimatu. Ideálně však bylo zapotřebí hledat především ty zdroje, které se zabývaly spojením těchto témat a byly tedy tematicky blízké autorovu záměru. Je zřejmé, že mnoho zdrojů nešlo nalézt – Evropská komise se začala zmírňováním klimatické změny v kontextu politiky soudržnosti více zabývat teprve před asi deseti lety. Nicméně sám autor uvádí, že ve spolupráci s členskými státy shromáždila poměrně velké množství dat o investicích z fondů politiky soudržnosti z hlediska jejich pravděpodobných dopadů na změnu klimatu. Byla dokonce provedena – a publikována – poměrně komplexní evaluace posuzující vliv této politiky na produkci skleníkových plynů. V rešerši ale zcela chybí zásadní informace, kvůli které se rešerše dělá – jaký EK zvolila přístup, metody, úskalí apod. Podobně u nemnoha citovaných vědeckých publikací, které autor objevil (zabývající se jen dílčími aspekty tohoto tématu nebo touto problematikou v některém z členských států EU či regionů soudržnosti), metodicky orientované informace zcela chybí. Rešerše je tedy

pouze jakousi inventurou či návodem, kde si čtenář chybějící informace má sehnat.

Ve vlastní analýze je klíčová část o aplikaci indikátorů pro hodnocení příspěvku politiky soudržnosti Evropské unie ke zmírňování změny klimatu, které se autor věnuje v kap. 4. Vzhledem k velkému počtu ukazatelů pro popis a analýzu klimatické změny autor provedl výběr vhodných indikátorů z existujících sad:

- I1 Odhadované roční snížení emisí skleníkových plynů,
- I2 Snížení roční primární energetické spotřeby veřejných budov a
- I3 Dodatečná kapacita energie z obnovitelných zdrojů.

I bez větší analýzy lze souhlasit, že tyto tři předběžně vybrané indikátory mají nějakou výpovědní schopnost z hlediska zmírňování klimatické změny. Autor uvádí, že však nejsou dostatečné pro posouzení skutečné výše příspěvku politiky soudržnosti ke zmírňování změny klimatu. Ta má pravděpodobně záviset i na finančních aspektech tohoto úsilí – proto také zařadil dva "finanční" indikátory:

- I4 Podíl klimatických investic na fondech politiky a
- I5 Nákladová efektivnost klimatických investic EU.

Zatímco I4 vypovídá o ochotě všech aktérů (firmy, vlády ad.) použít fondy politiky soudržnosti právě na investice snižující emise skleníkových plynů a je tudíž pro interpretaci prvních tří indikátorů zásadní, indikátor I5 je sám o sobě poměrně kontroverzní (nejasná interpretace díky nejasnému konceptu i metodice indikátoru). Sám autor konstatuje, že z různých důvodů investované prostředky často sice přispěly k určitým úsporám energie, ale za zcela nepřiměřené náklady (korelace mezi snížením emisí a množstvím investovaných finančních prostředků je tedy velmi nízká). Jedním z výsledků je tak poznatek, že nejvýznamnější překážkou při zvyšování příspěvku politiky soudržnosti ke zmírňování klimatické změny je její nákladová neefektivnost. Touto informací ale I5 nijak nepomáhá odpovědět na ústřední otázku celé práce, jakož ani na obě otázky trendové. Zařazení indikátoru, jeho interpretace, vztah k dalším vybraným indikátorům atd. mohlo být v práci podrobněji rozpracováno.

Práce je napsána pečlivě, k textu mám jen drobné poznámky:

- Občas se vyskytne nesprávná formulace – např. „Základním cílem této politiky je od samého počátku snaha o zmírňování rozdílů v ...“. Cílem politiky přitom není snaha o zmírňování rozdílů ale právě ono zmírňování
- Několik gramatických chyb – např. „nákladovou efektivnost OP Ministerstva průmyslu a obchodu, kde byli příjemci podpory soukromé subjekty; Evropská Unie, na příklad, ad.
- Obrázky – v angl., bez české legendy či vysvětlení v textu
- Chyba v číslování obrázků (Obr. 6).

Pro obhajobu kladu autorovi tyto otázky:

- I5 – jakými chybami/nejistotami je indikátor zatížen ? (jak přesná a kontrolovatelná je metodika co spadá a co nespadá do přímých či nepřímých klimatických investic ? atd.)
- Jaké další indikátory – v případě existence dat – by autor pro analýzu použil ? Proč ? – jaký vztah by měly k vybraným indikátorům (může sloužit jako návrh sledování určitých indikátorů do budoucna)
- S jakou mírou přesnosti lze rozlišit příspěvek politiky soudržnosti EU ke zmírňování změny klimatu od jiných (sektorových aj. politik) a dalších vlivů ?

Předložená dizertační práce PhDr. Ing. Michala Nekvasila dostatečně prokazuje schopnost a připravenost autora samostatně zpracovat dané výzkumné téma. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 5. září 2016

doc. PaedDr. Tomáš Háček, PhD.
COŽP UK